

การแนะแนวแบบมุ่งอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

การแนะแนวแบบมุ่งอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

การแนะแนวแบบมุ่งอนาคต

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2559

จำนวนพิมพ์ 32,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทร. 0-2561-4567 โทรสาร 0-2579-5101
นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

คำนำ

งานแนะแนวเป็นงานหลักที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนจึงจะสามารถจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ แต่จากสภาพการณ์ที่ปรากฏ พบว่า มีปัจจัยซึ่งไม่เอื้อให้สถานศึกษาดำเนินงานแนะแนวที่เป็นผลต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง คือครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักและมุ่งมั่นจะส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวมากขึ้น สามารถนำความรู้สู่การปฏิบัติให้เกิดผลเชิงประจักษ์ ยังประโยชน์ต่อผู้เรียนทั่วทุกถิ่นไทย ครูจะศึกษาได้ด้วยตนเองในเวลาไม่นาน และนำไปปฏิบัติได้จริง โดยได้จัดทำเอกสารชุด “แนะแนวเพื่อเยาวชนไทย” ประกอบด้วยเอกสาร 9 รายการ ดังนี้

- เล่ม 1 การแนะแนวแบบมุ่งอนาคต
- เล่ม 2 มาตรฐานการแนะแนว
- เล่ม 3 หลักการบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น สำหรับครูและผู้บริหารการศึกษา
- เล่ม 4 ระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- เล่ม 5 การออกแบบกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการพัฒนาทักษะสำหรับผู้เรียน
- เล่ม 6 บริการแนะแนวและเครื่องมือทางจิตวิทยา
- เล่ม 7 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- เล่ม 8 การให้คำปรึกษา
- เล่ม 9 การจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารชุดนี้จะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติในการพัฒนาเยาวชนได้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณคณะผู้จัดทำจากสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ที่ทุ่มเททั้งกำลังกาย ใจ เวลา กำลังสติปัญญา ความสามารถ และทุกท่านที่มีส่วนร่วมดำเนินการจัดทำเอกสารจนสำเร็จลุล่วง รวมทั้งขอขอบคุณเจ้าของต้นฉบับ เอกสาร สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการค้นคว้า และเป็นส่วนเสริมสร้างเนื้อหาสาระให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(นายกมล รอดคล้าย)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
สารบัญ	(ข)
คำชี้แจง	(ค)
บทนำ	(ง)
บทที่ 1 การแนะแนวเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองโลกที่มีสุขภาวะ	1
บทที่ 2 กระบวนทัศน์ใหม่ของการแนะแนว : การแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน	5
บทที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแนะแนว	9
บทที่ 4 การแนะแนวอาชีพสู่อนาคต	15
บรรณานุกรม	23
ภาคผนวก	25
คณะผู้จัดทำ	38

คำชี้แจง

เอกสารชุดแนะแนวเพื่อเยาวชนไทยเกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านงบประมาณ ปี 2558 โดยศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย จัดโครงการพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานแนะแนวระดับเขตพื้นที่การศึกษาในรูปแบบกิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้ คือ กิจกรรมที่ 1 จัดทำหลักสูตรและประชุมปฏิบัติการพัฒนาศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานแนะแนวทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษา เขตละ 1 คน รวม 225 คน เพื่อให้ศึกษานิเทศก์ได้มีความรู้ ความเข้าใจด้านจิตวิทยาการแนะแนว มีแนวทางในการชี้แนะ (Coaching) ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่ 2 จัดทำเอกสารชุดแนะแนวเพื่อเยาวชนไทย เพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องนำไปศึกษาเพิ่มเติม กระบวนการ หลักการ วิธีการแนะแนว เสริมสร้างความมั่นใจ ประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเยาวชนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย เป็นผู้คัดสรร จัดทำ เรียบเรียง ทั้ง 9 เล่ม ดังกล่าว

หวังว่าเอกสารชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนไทย ให้เป็นพลเมืองและพลโลกที่มีคุณภาพต่อไป

(นายภัสกร พงษ์สิทธิการ)

หัวหน้าศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทนำ

เอกสาร “การแนะแนวแบบมุ่งอนาคต” เล่มนี้ คณะผู้เรียบเรียง ได้นำเสนอแนวทางที่ครูแนะแนวและครูที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อปฏิบัติการแนะแนวเชิงรุกในสถานศึกษา ในการสร้างเสริมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยประกอบด้วยหัวข้อ การแนะแนวเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองโลก ที่มีสุขภาวะ กระบวนทัศน์ใหม่ของการแนะแนว : การแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแนะแนว และการแนะแนวอาชีพสู่อนาคต อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนยังคงต้องได้รับการบ่มเพาะให้งอกงามทางจิตใจควบคู่กันไปด้วย จึงจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นสุข

คณะผู้เรียบเรียง

บทที่ 1

การแนะแนวเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน สู่การเป็นพลเมืองโลกที่มีสุขภาวะ

การแนะแนวเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองโลกที่มีสุขภาวะ มีเป้าหมายเพื่อมุ่งส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ตนเอง รู้จักสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับคนอื่นๆ เรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถคิดวิเคราะห์ เท่าทัน สามารถเผชิญและจัดการการดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

ความเชื่อพื้นฐาน

การแนะแนวเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองโลกที่มีสุขภาวะอยู่บนพื้นฐานความเชื่อในการเตรียมเยาวชนสู่โลกในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. เยาวชนมีความคิดเห็นและมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองได้ หากได้รับข้อมูลที่เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งมีทักษะที่เหมาะสม และมีความสามารถในการจัดการกับทางเลือกเหล่านั้น
2. เยาวชนควรได้รับโอกาสที่จะรับรู้ข้อมูลอย่างรอบด้าน เพื่อรู้จักตัวตนของตนเอง รู้จักและเคารพคนอื่น รวมทั้งมีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนะให้สามารถมองโลกได้อย่างรู้จักคิดวิเคราะห์ และได้รับการฝึกฝนทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาวะ
3. การเรียนรู้จากประสบการณ์ ทั้งประสบการณ์จริงและประสบการณ์จำลอง ถือเป็น การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ผู้จัดการเรียนรู้จึงควรมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เยาวชน
4. ผู้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องวางใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของเยาวชน และตระหนักถึงความแตกต่างของเยาวชนแต่ละคน
5. แต่ละบุคคลล้วนมีคุณค่าและศักดิ์ศรี จึงไม่สามารถแบ่งแยก กีดกันด้วยเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม หรือรสนิยมทางเพศ

6. การบังคับทั้งทางกาย วาจา และใจ ทั้งโดยการใช้กำลังหรือการใช้วาจาบีบบังคับ หรือการใช้อำนาจจากบทบาทที่ตนมีอยู่ให้ผู้อื่นปฏิบัติ คิด หรือเชื่อตาม โดยชัดเจนจำนองของบุคคลนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดจริยธรรม

7. บุคคลย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการกระทำของตน

8. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดี ย่อมต้องมีการสื่อสารอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้เปิดเผยและสามารถบอกเล่าหรือปรึกษาความคับข้องใจในชีวิต โดยปราศจากการตัดสินคุณค่า

9. เยาวชนต้องมีทางเลือกในการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง เพื่อพัฒนาตนสู่ ความเป็นเลิศในสิ่งที่ตนสนใจ

ทักษะสำคัญสำหรับการบ่มเพาะพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21

จากพื้นฐานความเชื่อดังกล่าว การจัดบริการและกิจกรรมแนะแนวจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ของเยาวชน ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐาน (Core Skills) ได้แก่

- การสื่อสาร
- การคำนวณ
- การใช้ ICT
- การแก้ปัญหา
- การทำงานกับผู้อื่น

2. ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน (Personal Learning & Development Skills)

ได้แก่

- เห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง
- ตระหนักรู้ในตนและรู้จักตนเอง
- ทักษะเชิงบวกต่อการเรียนรู้
- จัดการ/ควบคุมตนเองได้
- คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

3. ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคม (Citizenship Skills) ได้แก่

- มีส่วนร่วมกับกิจกรรมชุมชน/สังคม
- เคารพความหลากหลาย
- เห็นบทบาท/มีส่วนร่วมในการสร้างให้เกิดความเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม
- ศึกษา/เห็นปัญหาสังคม และลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง
- เข้าใจว่าสิทธิมาพร้อมความรับผิดชอบต่อสังคม และปฏิบัติตามนั้น
- มีขันติต่อความหลากหลาย และไม่เลือกปฏิบัติ

4. ทักษะการทำงาน (Employability Skills) ได้แก่

- วางแผนงาน/กิจกรรมได้
- มีทักษะการจัดการตนเองและผู้อื่น
- ตรงเวลา มีวินัย ทำงานด้วยตนเองได้
- จัดลำดับความสำคัญของงาน และทำงานได้ตามเวลา
- สามารถทำงานร่วมกับคนอื่น
- ตั้งใจ เตรียมการล่วงหน้า และยืดหยุ่น
- มีจริยธรรมในการทำงาน

การจัดข้อข่ายเนื้อหาสาระ เพื่อการแนะแนวและพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ที่มีสุขภาพดี ควรครอบคลุมข้อข่ายทักษะทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าว โดยอาจพิจารณามุ่งส่งเสริมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- การเรียนรู้ตนเองในเรื่องเพศวิถีสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และทักษะในการจัดการชีวิต
- การเรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม
- การเรียนรู้ทักษะในการใช้ชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่น และการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติ
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อชุมชน/สังคม มีบทบาทในการสร้างประโยชน์ และร่วมแก้ไขปัญหาสังคมส่วนรวม
- การบ่มเพาะความใฝ่รู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลข่าวสาร แหล่งเรียนรู้ และแหล่งสารประโยชน์ต่างๆ ในชุมชน/สังคม
- การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ
- การกล้าเผชิญความเสี่ยง กล้านำเสนอความคิดที่แตกต่างตรงข้ามกับความคิดเห็นของผู้อื่น กล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลในเรื่องที่อาจเกิดความผิดพลาด หรือจัดการกับปัญหาที่มีความคลุมเครือ มีคำตอบไม่ชัดเจน ไม่มีทางออกที่เด่นชัด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เติบโต เข้มแข็ง และเกิดสัมฤทธิ์ผลในระยะยาว

- ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในแนวทางที่สร้างสรรค์ รอบรู้ด้านทัศนภาพ (ภาษาภาพ สัญลักษณ์ สัญรูป) รู้จักตีความ สร้างสื่อ ในการพัฒนาการคิด การตัดสินใจ และการเรียนรู้ สามารถประเมิน แสวงหา สังเคราะห์ และ ใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ
- สามารถใช้เครื่องมือทั้งคอมพิวเตอร์ โปรแกรมระบบสื่อสาร เครือข่าย และเครื่องมือ อื่นๆ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ในโลกแห่งความเป็นจริงในปัจจุบัน
- ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เข้าใจความหมาย อารมณ์ แรงจูงใจเกี่ยวกับ พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ
- การสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์ สามารถสร้างความหมาย และสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดผ่านสื่อเครื่องมือ และกระบวนการที่ใช้อยู่ในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ความรู้ความเข้าใจด้านเศรษฐกิจ สามารถระบุประเด็นทางเศรษฐศาสตร์ วิเคราะห์ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะที่มีต่อตนเอง ชุมชน และสังคม โดยรวม
- ความเข้าใจเรื่องกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม ในการใช้เทคโนโลยี และสามารถ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความซื่อสัตย์ และคุณภาพชีวิต
- การจัดการและควบคุมการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ และปกป้องคุ้มครองสังคม สิ่งแวดล้อม และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

บทที่ 2

กระบวนทัศน์ใหม่ของการแนะแนว : การแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

ในสถานะที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเพื่อการปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก บทบาทของงานแนะแนวในสถานศึกษาได้เปลี่ยนแปลงมาโดยต่อเนื่อง หากแต่อยู่ในสภาพของการเพิ่มภาระงานที่ขึ้นกับสถานการณ์และสภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นโดยที่ยังคงรูปแบบการแนะแนวแบบเดิมไว้ ในช่วงแรกเริ่มเป็นการแนะแนวเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงานจึงมุ่งเน้นที่การแนะแนวอาชีพเพื่อการมีงานทำ ต่อมาได้หันมามุ่งเน้นการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาอันเนื่องจากปัญหาสุขภาพจิต การปรับตัว และบุคลิกภาพ รวมถึงการแนะแนวการศึกษาต่อและการสงเคราะห์ด้านทุนการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงในระยะต้นส่งผลให้มีการพัฒนาครูแนะแนวเพื่อการให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและกลุ่มในทศวรรษที่ 1990 บทบาทและภาระของงานแนะแนวได้เพิ่มขึ้น คือ การให้ความใส่ใจกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด การกลั่นแกล้งรังแก การใช้ความรุนแรงในสถานศึกษา และปัญหาการฆ่าตัวตาย ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ระบบการแนะแนวที่เอื้อต่อการทิศทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองโลกที่มีสุขภาวะในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดและระบบบริการแนะแนว

จากการจัดบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและกระแสสังคมในแต่ละยุคมุ่งตามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้เรียนมาเป็นการออกแบบการแนะแนวโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการมุ่งพัฒนาสมรรถนะสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จใน “การเรียนรู้” และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ งานแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผล (Result-Based Guidance) เป็นแนวทางการพัฒนางานแนะแนวที่เน้นวิธีการเชิงระบบเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน โดยถือว่านักเรียนคือผู้ที่ต้องได้รับการเอาใจใส่ ดูแล ช่วยเหลือเป็นสำคัญที่สุดในเบื้องต้น ดังนั้นวิธีการดำเนินงานจึงมุ่งไปที่ตัวนักเรียนมากกว่าลักษณะ และประเภทบริการที่จัดให้ ประเด็นสำคัญคือการปรับเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่มองงานแนะแนวด้วยการตั้งคำถามว่า “ครูแนะแนวทำอะไร?” ซึ่งเป็นการนำพาเข้าสู่วงจรที่ไม่สิ้นสุดของบริการ โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งภาระงานที่ต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น มาสู่การตั้งคำถามใหม่ว่า “นักเรียนมีความเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันอย่างไรบ้าง อันเป็นสัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากงานแนะแนว?” โดยมีแนวทางเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาระบบดังนี้

แนวทางการจัดบริการแนะแนวที่ให้ความสำคัญกับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ต้องคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

การมุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลหรือผลสำเร็จของผู้เรียน

เป็นการปรับวิธีการจากเดิมที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของนักเรียนของแต่ละสถานศึกษา โดยการมุ่งเน้นพัฒนาสมรรถนะที่เป็นสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนโดยยึดหลักการ และการระบุความต้องการจำเป็นในการพัฒนานักเรียนที่หลากหลายรอบด้าน ครูแนะแนวต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยจัดให้มีการวางแผนจัดบริการและกิจกรรมแนะแนวอย่างเป็นระบบ โดยมีการวิเคราะห์พัฒนาการตามช่วงวัย ความต้องการด้านการศึกษา การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาตนเองทั้งด้านอารมณ์ สังคมของผู้เรียน โดยมีการกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้นอย่างเจาะจง เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทุกคน

ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

เมื่อเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาสมรรถนะให้กับผู้เรียนทุกคน จึงเป็นความรับผิดชอบของครูแนะแนวที่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อสามารถคิดค้นและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพการแนะแนวโดยใช้หลักการทำงานเชิงวิชาชีพที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างในการเรียนรู้ และพัฒนาการของนักเรียน โดยปรับกระบวนการแนะแนวและบริการให้หลากหลาย เหมาะสม เพียงพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นได้ว่านักเรียนทุกคนประสบผลสำเร็จ

การทำงานเป็นทีม

นอกจากครูแนะแนวแต่ละคนจะร่วมกันทำงานเป็นทีมแล้ว โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการประสานสร้างคณะบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน ทั้งนี้รวมถึงบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และผู้ปกครองของนักเรียนด้วย อันจะส่งผลให้หลายกำแพงของการแบ่งแยกงานกันทำในโรงเรียน ลดความซ้ำซ้อนของการสื่อสารถ่ายทอดที่สำคัญคือจะส่งผลต่อการขยายรูปแบบการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและรอบด้าน

การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม จำเป็นต้องอาศัยทีมงานสหวิชาชีพและความสามารถที่หลากหลายของบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดกิจกรรมการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกคน และลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม

การวางแผนอย่างมีระบบโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

งานแนะแนวในสถานศึกษาแบบเดิม ส่วนมากวางแผนและออกแบบการให้บริการ โดยการสอบถาม สํารวจความต้องการจากนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนว่า ควรให้บริการแนะแนวอะไรบ้าง ซึ่งการสำรวจดังกล่าวมักได้ข้อมูลที่เป็นเพียงความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการ หรือข้อเรียกร้องของนักเรียน ครู หรือผู้ปกครอง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวไม่ค่อยได้ช่วยให้เป็นพื้นฐานที่แสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบจากบริการแนะแนวของโรงเรียนที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ดังนั้นในการพัฒนาระบบงานแนะแนวให้เกิดสัมฤทธิ์ผลควรใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการดำเนินการของโรงเรียน พัฒนาการของผู้เรียน ผลการทดสอบ การประเมิน รวมถึงการศึกษาวิจัย จากความต้องการจำเป็นของนักเรียน เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนานักเรียน ทั้งนี้เพื่อใช้ในการกำหนดสมรรถนะสำคัญที่ต้องเสริมสร้างในตัวผู้เรียน และเพื่อพัฒนาบริการและ กิจกรรมการแนะแนวที่กำหนดสัมฤทธิ์ผลในตัวผู้เรียนให้ชัดเจน รวมถึงพัฒนาแผนงานการดำเนินงานแนะแนวที่เน้นผลสำเร็จของนักเรียนด้วย

การประเมินผลการแนะแนว

แนวทางการประเมินผลกิจกรรม และบริการแนะแนวที่มุ่งผลสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ ผู้เรียนจะพิจารณาจากจำนวนนักเรียนที่สามารถแสดงถึงสมรรถนะด้านต่างๆ ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านบริการและกิจกรรมแนะแนว ไม่ใช่จำนวนนักเรียนที่ได้รับบริการหรือจำนวนนักเรียน ที่เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวจะช่วยให้ครูแนะแนวและผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์ความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน ยืนยันพัฒนาการของผู้เรียน และวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน ของการจัดบริการและกิจกรรมแนะแนวที่ดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพ ของการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน รวมถึงการพิจารณาถึงความจำเป็น ในการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูแนะแนว จากเดิมที่เน้นการปฏิบัติกิจกรรมตามภาระหน้าที่มาสู่การพิจารณาผลงานที่เป็นสัมฤทธิ์ผล ซึ่งเกิดกับผู้เรียน

การประเมินผลงานครูแนะแนว

ตัวชี้วัดความสำเร็จของครูแนะแนว ในระบบการแนะแนวซึ่งมุ่งสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงอยู่ที่ความสามารถในการคิดค้นสร้างสรรค์ คัดเลือก และจัดกระบวนการบริการ กิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทุกคนอย่างเห็นผล ดังนั้นการเรียนรู้ของ ผู้เรียนจึงเป็นตัววัดความสำเร็จของครูแนะแนวในแนวทางนี้

การบริหารจัดการและภาวะผู้นำ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรคาดหวังให้ครูแนะแนวได้แสดงภาวะผู้นำในการพัฒนา ทบทวน ปรับปรุงแผนงานและระบบงานแนะแนวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บรรลุผลตามความจำเป็นในการ พัฒนานักเรียน โดยลดบทบาทในการชี้แนะ กำกับ กิจกรรมการปฏิบัติงานของครูแนะแนว ขณะเดียวกันควรส่งเสริมให้ครูแนะแนวมีบทบาทในการบริหารจัดการพัฒนาระบบการแนะแนว ของสถานศึกษา แนวทางการจัดบริการและดำเนินกิจกรรมแนะแนวแบบนี้ ครูแนะแนวจะเป็น ผู้จัดการระบบการแนะแนวและเป็นผู้ดำเนินการพัฒนา ปรับปรุง บริการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรม แนะแนว เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

การปฏิบัติงานเชิงรุกเป็นระบบ

ระบบการแนะแนวที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนนี้ เป็นลักษณะการดำเนินงานแนะแนว ในเชิงรุก การปฏิบัติงานมุ่งเน้นการส่งเสริมและการป้องกัน ซึ่งคาดการณ์เอาไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอนและสภาพพัฒนาการของนักเรียน โดยคำนึงถึงความต้องการ สถานการณ์ ปัญหาที่ผู้เรียน อาจต้องเผชิญในแต่ละช่วงวัย ตลอดจนบริบทและสถานการณ์ทางสังคมที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนโดยไม่รอให้ผู้เรียนมีปัญหาหรือต้องการใช้บริการ โดยมุ่งพัฒนาและ เสริมสร้างทักษะในการดำรงชีวิต การจัดการ ป้องกัน แก้ปัญหา และเผชิญกับสถานการณ์ชีวิต ที่ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง เช่น การจัดกิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ การฝึกฝน ฝึกทักษะ ปฏิบัติการแก้ปัญหา และทักษะการดำรงชีวิตที่จำเป็นอื่นๆ ให้กับนักเรียนทุกคน

บทที่ 3

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการแนะแนว

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology หรือ ICT) คือ การผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่ครอบคลุมระบบสื่อสารอันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ โทรสาร โทรศัพท์ เครื่องมือการสื่อสารอื่นๆ กับระบบคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูล และบริการสารสนเทศ ตลอดจนระบบเครือข่ายโทรคมนาคมจำนวนมากที่เชื่อมโยงติดต่อกันและใช้ร่วมกันได้ อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่าย ICT ที่เชื่อมโยงแผ่ขยายครอบคลุมทั่วโลก และเป็นทั้งสิ่งแวดล้อมและเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีสมรรถนะด้านข้อมูลข่าวสาร มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ครูแนะแนวสามารถใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มครูหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ หรือตามความสนใจ ตลอดจนสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพหรือกลุ่มสนใจใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีให้บริการหลายเว็บไซต์ รวมถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ครูแนะแนวสามารถใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสืบค้น ค้นคว้า วิจัย เพื่อการแนะแนวและให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา การจัดหาสื่อวัตกรรมการแนะแนว และแหล่งบริการสนเทศทางการศึกษา อาชีพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตด้านต่างๆ

การแนะแนวเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านข้อมูลข่าวสาร

อินเทอร์เน็ตนับว่าเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารขนาดมหึมาและหลากหลาย มีทั้งข้อมูลที่มีสาระและไร้สาระ ทั้งที่ถูกต้องและผิดพลาด การแนะแนวโดยใช้ ICT เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านข้อมูลข่าวสารจึงเป็นกระบวนการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสวงหาข้อมูล ความรู้ หาคำตอบ และสร้างสรรค์งานได้ด้วยตนเอง ทักษะที่สำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะด้านข้อมูลข่าวสาร มี 8 ประการ คือ

1. การสืบค้นข้อมูล (Searching)
2. การตั้งคำถาม (Questioning)
3. การวางแผน (Planning)
4. การรวบรวมจัดระเบียบ (Gathering)
5. การเชื่อมโยงจัดโครงสร้าง (Sorting)
6. การสังเคราะห์สร้างสรรค์ (Synthesizing)
7. การประเมิน (Evaluation)
8. การนำเสนอรายงาน (Reporting)

1. การสืบค้นข้อมูล (Searching)

จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การให้นักเรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลที่ต้องการให้พบ ทักษะย่อยที่จำเป็น คือ

- เรียนรู้การใช้เครื่องมือสืบค้น
- มีประสบการณ์ในการเปรียบเทียบการสืบค้นข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยเครื่องมือสืบค้นที่ต่างกัน
- รู้แหล่งหรือขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการค้นคว้า
- เรียนรู้และฝึกวิธีการสืบเสาะ สืบสาว สืบค้น ที่หลากหลายและชาญฉลาด

2. การตั้งคำถาม (Questioning)

การค้นหาข้อมูลที่ต้องการให้พบเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสมรรถนะ ครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักเรียนตอบสนองต่อข้อมูลที่ได้มา รู้จักประเมินค่าของเนื้อหาสาระ มิใช่เพียงแต่รับข้อมูลโดยไม่ไตร่ตรอง ครูสามารถใช้อินเทอร์เน็ตยกระดับทักษะ การคิดวิเคราะห์ วิจัย โดยให้นักเรียนรู้จักตั้งคำถามและประเมินทั้งเนื้อหาสาระแหล่งข้อมูลที่พบจากอินเทอร์เน็ต การฝึกทักษะการตั้งคำถาม คือ การกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดค้นหาประเด็น หรือปัญหาที่สงสัยหรือต้องการคำตอบด้วยตนเองอย่างอิสระ

3. การวางแผน (Planning)

การส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางแผน กำหนดเป้าหมาย และข้อมูลที่ต้องการไว้ล่วงหน้า จะทำให้นักเรียนสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือสูงได้ด้วยตนเอง และมีประสิทธิภาพประหยัดเวลา แทนที่จะแวะเวียนจากแหล่งหนึ่งไปอีกแหล่งหนึ่งเรื่อยๆ อย่างไร้จุดหมาย โดยไม่คำนึงว่าแหล่งข้อมูลใดที่จะเป็นประโยชน์

4. การรวบรวมจัดระเบียบ (Gathering)

เมื่อนักเรียนได้ข้อมูลที่มีคุณภาพตามที่ต้องการจากแหล่งต่างๆ แล้ว ทักษะที่จำเป็น คือ การรวบรวมสะสมข้อมูล และจัดระเบียบ จัดประเภทข้อมูลที่สำคัญๆ เอาไว้เพื่อนำมาเรียกใช้ได้ด้วยตนเอง แทนที่จะปล่อยข้อมูลปะปนกระจัดกระจายและจัดสาระสำคัญได้ยาก

5. การเชื่อมโยงจัดโครงสร้าง (Sorting)

เป็นทักษะที่ต่อเนื่องจากการจัดระเบียบข้อมูล โดยการกำหนดเค้าโครงหรือโครงสร้าง ข้อมูลที่สัมพันธ์กันหรือเป็นเรื่องราวสอดคล้องเชื่อมโยงกันมาปะติดปะต่อหรือจัดเข้าชุดเดียวกัน ทั้งนี้เป็นผลมาจากประเด็นคำถามหรือเรื่องราวที่ต้องการค้นคว้า ซึ่งกำหนดไว้เบื้องต้น

6. การสังเคราะห์สร้างสรรค์ (Synthesizing)

เป็นความสามารถในการแสดงมุมมองความคิด การตัดสินใจ ตลอดจนสร้างผลงานที่ใช้ภาษา คำพูด คำอธิบาย หรือชิ้นงานที่เป็นตัวของตัวเอง มิใช่ นำข้อมูลหรือข้อสรุปของผู้อื่น มาอ้างหรือบอกต่อ ซึ่งในกระบวนการนี้ถือว่าผู้เรียนได้สร้างข้อมูลความรู้ใหม่ขึ้นมาเองได้แล้ว

7. การประเมิน (Evaluation)

นักเรียนจะตรวจสอบ ทบทวน ข้อค้นพบประเด็นคำตอบ และตัดสินใจเพื่อประเมินว่า ข้อมูลความรู้ที่ค้นพบนั้นเหมาะสม เป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด การประเมินเป็นวงจรที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ยิ่งนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นเวลาที่ใช้ในการจัดเก็บ รวบรวม และประมวลผลจะลดลง และยังช่วยให้นักเรียนไม่รีบร้อนด่วนสรุป

ในการเสริมสร้างทักษะด้านข้อมูลข่าวสารของนักเรียน ครูแนะแนวจำเป็นต้องส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าสาระของแหล่งข้อมูลบนเว็บไซต์ที่เรียกค้นจาก อินเทอร์เน็ต ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมีตัวชี้วัดคุณภาพของเว็บไซต์ที่สำคัญๆ คือ

- ความง่ายในการเรียกใช้ (Accessibility) ในแง่ความเร็วและความสะดวก
- ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Accuracy) ซึ่งรวมทั้งเนื้อหาสาระ แหล่งข้อมูล และผู้สร้างหรือเผยแพร่
- ความเหมาะสม (Appropriateness) เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ ในแง่การรับรู้ของผู้ใช้ว่าง่ายเพียงใด ตรงวัตถุประสงค์ที่จะใช้งานหรือไม่

● ความน่าสนใจในการนำเสนอ (Appeal) เป็นการประเมินความสวยงามหรือคุณลักษณะทางด้านรูปลักษณ์ สี สัน รูปแบบการนำเสนอว่ากระตุ้นให้เกิดความสนใจ น่าเพลิดเพลินหรือช่วยให้เกิดการเรียกใช้งานหรือไม่ เพียงใด ตามการรับรู้ของผู้ใช้

ครูอาจส่งเสริมให้นักเรียนตรวจสอบและประเมินเว็บไซต์โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีกิจกรรมเสนอแนะ ดังนี้

- การเปรียบเทียบเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสาระเดียวกัน นักเรียนเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่าง และลักษณะเฉพาะของเว็บไซต์ตามแนวทางแบบประเมินสำหรับนักเรียน แล้วให้นักเรียนจับคู่หรือจับกลุ่มเลือกเว็บไซต์เพื่อเปรียบเทียบว่าเว็บไซต์ใดน่าเชื่อถือมากกว่ากัน

- การเปรียบเทียบข้อมูลกับแหล่งข้อมูลนอกอินเทอร์เน็ต ครูให้นักเรียนเปรียบเทียบข้อมูลที่เรียกค้นจากเว็บไซต์กับข้อมูลจากแหล่งภายนอก โดยอาจให้ไปสอบถามจากผู้รู้อื่นๆ ในโรงเรียนหรือในชุมชน เช่น ครูอื่นๆ ครูบรรณารักษ์ ผู้รู้ในชุมชน หรืออาจให้นักเรียนนำข้อมูลไปตรวจสอบกับเอกสาร ตำรา วารสาร วัสดุอ้างอิงในห้องสมุด

- ค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับเว็บไซต์ ครูกำหนดให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับเว็บไซต์ที่เรียกค้นเพิ่มเติม ซึ่งอาจทำได้ เช่น สอบถามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง หรือผู้รู้ หรือสอบถามแหล่งข้อมูลที่สร้างเว็บไซต์

- เปรียบเทียบแหล่งข้อมูลสองแหล่ง ครูอาจแนะนำให้นักเรียนศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลจากหนังสือพิมพ์หรือวารสารออนไลน์ ซึ่งนำเสนอข่าวสารความคิดเห็นในเรื่องเดียวกัน เช่น การเมือง สิ่งแวดล้อม

- เปรียบเทียบสาระระหว่างมืออาชีพกับมือสมัครเล่น เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจว่าการสืบค้นในหัวข้อเรื่องเดียวกัน มักจะมีเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง ละเอียด ครอบคลุมกว่าอีกเว็บไซต์หนึ่งเสมอ

8. การนำเสนอรายงาน (Reporting)

การนำเสนอข้อมูล รายงานข้อค้นพบหรือแสดงผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยตนเอง เป็นเรื่องสำคัญมาก ซึ่งต่างจากการนำผลงานหรือความคิดของคนอื่นมาแสดง การนำเสนอผลงานต่อผู้ฟังโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนๆ นักเรียน หรือการที่ได้แสดงผลงานต่อคนทั่วโลกบนเว็บไซต์ นอกจากจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญแล้วยังช่วยเพิ่มความรับผิดชอบร่วมกัน และยกระดับสมรรถนะของผู้เรียนทุกคน

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการแนะแนวและให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา

ในสังคมดิจิทัลยุคศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีบทบาทครอบคลุมวิถีชีวิตของมนุษย์ทั่วโลกอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งรวมทั้งด้านการศึกษาเรียนรู้ ย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและการศึกษาของเด็ก และเยาวชน เยาวชนส่วนใหญ่จะใช้เวลาไม่น้อยกับกิจกรรมการใช้เทคโนโลยีผ่านอุปกรณ์ ประเภทโทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต ฯลฯ เพื่อการสื่อสาร บันทึกลง และแสวงหาความรู้

ปัจจุบันการสื่อสารบนเครือข่ายโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตพัฒนาถึงขั้นการใช้เครือข่ายสังคม (Social Networks) กันอย่างกว้างขวางทั่วโลก ด้วยโปรแกรมสื่อสังคม (Social Media Applications) เช่น Facebook Twitter, WhatsApp, LINE เป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าเป็นโอกาสอันดี ที่ครูแนะแนวและผู้ให้คำปรึกษาจะใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้ในการให้ติดต่อสื่อสาร ให้ข้อมูล ให้คำปรึกษานักเรียนและผู้เกี่ยวข้องให้เกิดประโยชน์สูงสุด และพบว่ามีข้อดีตรงที่ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลา และสถานที่ และยังช่วยให้ให้นักเรียนบางคนกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูล ความรู้สึกส่วนตัว มากกว่าในภาวะที่เผชิญหน้าตัวต่อตัวกับครู หากแต่การประยุกต์ใช้ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และคำนึงถึง จริยธรรมทางวิชาชีพด้วยเป็นสำคัญ

ผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก เพื่อให้บริการเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ โดยในระยะ 3 ปีแรก เป็นการเปิดกลุ่มสมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล ให้คำปรึกษากลุ่ม ด้านการเรียนและการศึกษาต่อ กลุ่มสนใจตั้งกล่าวว่ามีนักเรียนต่างโรงเรียนเข้าร่วมด้วยในภายหลัง ต่อมาได้พัฒนาเป็นแฟนเพจที่มีเหตุการณ์ เรื่องราว กิจกรรม ความสัมพันธ์ที่น่าสนใจของนักเรียน และผู้ปกครอง ปรากฏว่ามีผู้ให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น มีการโพสต์แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาต่อ บนโลกออนไลน์อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมในการแนะแนว ป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรืออาจได้รับอันตรายจากเหตุการณ์ใช้ความรุนแรง การกลั่นแกล้งรังแก การส่งสัญญาณทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น การล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางเพศ ทั้งนี้ครูแนะแนว อาจใช้ระบบรายงานในสื่ออย่างเฟซบุ๊กรายงานพฤติกรรมเสี่ยงที่พบในชุมชน เพื่อป้องกันปัญหา ที่อาจกระทบต่อความปลอดภัยของเด็กๆ และสถานศึกษาได้

ข้อเสนอแนะและประเด็นทางจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ครูแนะแนวและผู้ให้คำปรึกษาพึงพิจารณา

1. ครูไม่ควรใช้สื่อสังคม เช่น เฟซบุ๊ก สืบสาว ตรวจสอบ ชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัวของนักเรียนและครอบครัวของเด็ก ยกเว้นจะได้รับอนุญาตเสียก่อน เพราะการกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวของเด็ก

2. การสื่อสารผ่านสื่อสังคมของครูผู้ให้คำปรึกษาควรมุ่งเน้นให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นสาระ หรือรายละเอียดที่สำคัญและใช้ภาษาถ้อยคำที่เหมาะสม ควรหลีกเลี่ยงถ้อยคำตลาดหรือภาษาพูดที่เป็นคำไม่สุภาพ

3. ในกรณีที่นักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนติดต่อหรือสมัครขอเป็น “เพื่อนออนไลน์” ที่มีลักษณะเป็นการส่วนตัว ครูผู้ให้คำปรึกษาควรชี้แจง สื่อสาร ทำความเข้าใจถึงเส้นแบ่งขอบข่ายและการติดต่อสัมพันธ์ให้ชัดเจนว่าบทบาทความสัมพันธ์จะอยู่ในฐานะของครูผู้ให้คำปรึกษากับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบเท่านั้น ทางที่ดีครูควรเปิดบัญชีผู้ใช้ที่เป็นทางการของวิชาชีพขึ้นมาต่างหาก แยกจากบัญชีผู้ใช้ที่เป็นเฟสส่วนตัว เพื่อใช้ในการบริการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ให้ข้อสนเทศด้านการปรับตัว การศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพ

4. ครูผู้ให้คำปรึกษาควรตรวจสอบการโพสต์ แชร์ เฟซ หรือหน้าข้อมูลของตนเองเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่ามีนักเรียน ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นๆ ใดบ้าง ที่แสดงความคิดเห็น หรือนำข้อมูลที่เรโพสไว้ไปแชร์หรืออ้างถึงในที่อื่นๆ อย่างไร ทั้งนี้เพื่อทราบข้อมูลย้อนกลับ คำถามหรือปฏิกิริยาป้อนกลับของประเด็นที่กล่าวถึง

บทที่ 4

การแนะแนวอาชีพสู่ออนาคต

การแนะแนวอาชีพในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่

การแนะแนวการศึกษาและอาชีพไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่สภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทบทวน กำหนดท่าทีและแนวทางส่งเสริมผู้เรียนให้ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ในภาวะที่ข้อมูลข่าวสารมีปริมาณทับทวีทั่วโลก นักเรียนควรได้รับข้อมูลสนเทศที่เหมาะสม พอเพียง มีคุณภาพพอที่จะช่วยให้เห็นแนวทางในการเลือกและตัดสินใจวางแผนการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง นอกเหนือจากการส่งเสริมสนับสนุนในด้านการเรียนด้านสังคมและส่วนตัว

การพัฒนาเศรษฐกิจโลกนับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมในปลายศตวรรษที่ 18 ถึงต้นศตวรรษที่ 19 ทำให้การผลิตของโลกขยายตัวอย่างรวดเร็วเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (Industrial Economy) และต่อมาความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญมาสู่เศรษฐกิจข้อมูลข่าวสาร (Information Economy) ทำให้เกิดภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโลก ซึ่งในเศรษฐกิจยุคปัจจุบันมีการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมอย่างก้าวกระโดด ที่เรียกว่าเป็นยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ที่ขับเคลื่อนโดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ประการหนึ่งคือ อินเทอร์เน็ต ซึ่งเปรียบเสมือนกระแสไฟฟ้าของยุคข้อมูลข่าวสารที่ทำให้เกิดการรวมตัวของนวัตกรรมองค์กรทุกประเภท

ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจยุคใหม่คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความรู้และนวัตกรรมความสามารถในการเพิ่มสมรรถนะในการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ซึ่งได้รับการเสริมหนุนโดยตรงจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การแข่งขันทางธุรกิจดำเนินครอบคลุมไปทั่วโลก พร้อมทั้งกับระบบการพึ่งพาอาศัยที่เกิดขึ้นในระดับโลก กำลังแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับท้องถิ่น แต่ทุนเคลื่อนย้ายไปมาอย่างกว้างขวาง รวดเร็ว ในระดับโลก

อย่างไรก็ตาม ในทศวรรษที่ผ่านมาได้เกิดกระแสการพัฒนาในรูปแบบทางเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้เศรษฐกิจเชิงความคิดสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดแนวคิดที่ว่าด้วย “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” (Creative Economy) ซึ่งมีความหมายโดยกว้างว่า “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์”

กล่าวโดยย่อได้ว่า ระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Economy) เป็นพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เน้นความรู้นวัตกรรมและความสามารถในการสร้างสรรค์ความรู้ ซึ่งมีแนวคิดที่เป็นกระแสหลักอยู่ 2 ประการ คือ เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ที่เน้นการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรมควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่เน้นการสร้างผลงานจากการใช้ความรู้ การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของสังคม และเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่

แนวโน้มลักษณะกลุ่มงานอาชีพในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่

สำหรับผู้ใช้ความรู้ความคิดของตนเองเป็นทุน

1. กลุ่มงานที่ใช้ความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์
2. กลุ่มงานที่ต้องใช้ความสามารถในการสังเคราะห์
3. กลุ่มงานที่ต้องใช้ความสามารถในการอธิบาย สื่อสาร ถ่ายทอด
4. กลุ่มงานที่ต้องใช้ความสามารถในการหลอมรวมแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือยกระดับคุณภาพการดำเนินงาน
5. กลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อมและพลังงาน
6. กลุ่มงานที่ปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมหรือแบบแผนการดำรงชีวิตในท้องถิ่นทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ
7. กลุ่มงานที่ใช้ความสามารถในการสร้างสายสัมพันธ์และความพึงพอใจให้บุคคลผู้รับบริการ
8. กลุ่มงานที่ใช้ความสามารถในการจัดการอำนวยความสะดวก ประสานความร่วมมือ
9. กลุ่มงานที่ใช้ความเชี่ยวชาญ ความสามารถพิเศษเฉพาะที่ไม่สามารถทดแทนได้ง่ายด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลหรือบุคคลอื่น
10. กลุ่มงานที่ผูกพันกับวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนท้องถิ่น
11. กลุ่มงานที่ต้องอาศัยความสามารถในการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง
12. กลุ่มงานที่สามารถใช้ทักษะหลายๆ ทักษะในการปฏิบัติโดยบุคคลคนเดียว (Multi-Skills Worker)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์และงานอาชีพในประเทศไทย

โอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ศึกษา วิเคราะห์เงื่อนไขที่เป็นโอกาส และแรงผลักดันการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. แหล่งที่มาใหม่ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจไทยยังมีโอกาสในการเติบโต โดยการพัฒนาแหล่งรายได้ใหม่ของประเทศ ทั้งที่เป็นรายได้จากการส่งออกสินค้าวัฒนธรรมและรายได้ภายในประเทศจากการใช้จ่ายภายในประเทศ

การสร้าง/ขยายธุรกิจภายในประเทศในธุรกิจสร้างสรรค์ โดยการสร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การค้า และการลงทุน จะสร้างผลได้ที่ไม่ตกอยู่กับธุรกิจ ขนาดใหญ่แต่เพียงผู้เดียว แต่จะมีผู้รับประโยชน์อีกมากมายตั้งแต่ผู้มีอาชีพอิสระ ชุมชน ไปจนถึง วิสาหกิจขนาดย่อม

2. ความร่ำรวยทางวัฒนธรรม

ความได้เปรียบและความร่ำรวยทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความหลากหลาย ทางชีวภาพของไทยสามารถ เป็นแรงบันดาลใจและเป็นวัตถุดิบที่สามารถนำมาต่อยอดด้วยความคิด สร้างสรรค์ ผสมผสานด้วยองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่จะทำให้ความร่ำรวยทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความหลากหลายตามภูมิสังคมในประเทศไทย มีความโดดเด่นสามารถนำมาผลิตสินค้าและ บริการที่สร้างสรรค์ และสร้างสุนทรียภาพได้ กล่าวได้ว่าวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตไทย ถือเป็นขุมทรัพย์ของประเทศไทย

3. ศักยภาพในการผลิต

ไทยมีศักยภาพในการผลิต เห็นได้จากมูลค่าของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยในรอบ 5-10 ปี มีอัตราการขยายตัวเป็นบวกในทุกปี กลุ่มสำคัญที่มีมูลค่าสูงในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3 กลุ่ม คือ งานออกแบบ งานฝีมือและหัตถกรรม และแฟชั่น เนื่องจากคนไทยมีความเป็นเลิศในงานที่ใช้ ทักษะมือหรือหัตถศิลป์

งานอาชีพในขอบเขตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1. ด้านการสืบทอดทางวัฒนธรรม (Heritage)

- งานฝีมือและหัตถกรรม ได้แก่ ผลิตภัณธ์งานจักสาน ถักทอ เครื่องใช้ในการเดินทาง จากหนัง ผลิตภัณธ์ในครัวเรือนจากไม้ ดอกไม้ ใบไม้ประดิษฐ์ เซรามิกที่ใช้วิธีผลิตด้วยมือ เครื่องประดับ โลหะมีค่า เพชร พลอยเจียรระไน หรือเพชรพลอยร่วน

- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural and Heritage Tourism) ได้แก่ การท่องเที่ยวที่มุ่งเรียนรู้จากวัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ แหล่งวัฒนธรรมที่คงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

- การแพทย์แผนไทย (Thai Traditional Medicine) ได้แก่ ยาไทย ยาสมุนไพร นวดแผนไทย การผดุงครรภ์ เครื่องมือทางการแพทย์ไทย โดยอาศัยความรู้หรือตำราที่ได้ถ่ายทอดและสืบทอดมา

- อาหารไทย (Thai Food) ได้แก่ อาหารที่มีการผสมผสานกับวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนไทยในแต่ละท้องถิ่น เช่น อาหารพื้นเมือง ขนมไทย อาหารในงานเทศกาล เป็นต้น

2. ด้านศิลปะ (Arts)

- ศิลปะการแสดง (Performing Arts) ได้แก่ การจัดกิจกรรม บริการทางศิลปะ การแสดง และบริการทางด้านมหรสพ เช่น ละครเวที วงดนตรี ละครเวทีต่างๆ

- ทัศนศิลป์ (Visual Arts) ได้แก่ งานจิตรกรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย และงานประติมากรรม

3. ด้านสื่อ (Media)

- การพิมพ์และสื่อการพิมพ์ (Publishing) ได้แก่ การทำสำเนาสิ่งพิมพ์ สำเนาสื่อ บันทึกข้อมูล รวมถึงการบริการที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์อื่นๆ เช่น การเรียงพิมพ์ การแกะแม่พิมพ์ และการเข้าเล่ม การพิมพ์หนังสือ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว ปฏิทิน สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และการบริการทางการพิมพ์อื่นๆ

- การกระจายเสียง (Broadcasting) ได้แก่ การกระจายเสียงทางโทรทัศน์ การกระจายเสียงทางวิทยุ และการบริการทางการกระจายเสียงสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และห้องส่ง ซึ่งดำเนินการหลักเกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ทุกประเภท เช่น รายการบันเทิง รายการเพื่อส่งเสริมการศึกษา รายการข่าว กีฬา พยากรณ์อากาศ สัมภาษณ์บุคคล ฯลฯ โดยเป็นรายการสดหรือบันทึกลงแถบบันทึกในสื่อต่างๆ เพื่อเผยแพร่และกระจายเสียง รวมถึงการขายให้เช่า เก็บรักษา เพื่อการกระจายเสียงหรือแพร่ภาพและการนำกลับมาแพร่ภาพซ้ำ

- ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film and Video) ได้แก่ การบริการ การผลิตหรือจำหน่าย ภาพยนตร์และแถบวีดิทัศน์ รวมทั้งการจำหน่ายหรือให้เช่าฟิล์มและแถบวีดิทัศน์ สถานประกอบการที่ดำเนินการหลักเกี่ยวกับการขายหรือให้เช่าภาพยนตร์ หรือแถบวีดิทัศน์ แก่อุตสาหกรรมอื่น ซึ่งมีใช่เป็นการจำหน่ายให้แก่สาธารณชนทั่วไป รวมถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกัน

- ดนตรี (Music) ได้แก่ การบันทึกเสียง การทำซ้ำ และเครื่องดนตรี

4. ด้านงานสร้างสรรค์ แบ่งตามลักษณะของงาน (Functional Creations)

- งานออกแบบ (Design) ได้แก่ การผลิตและขายเฟอร์นิเจอร์ การตกแต่งภายใน เครื่องครัว เครื่องแก้ว ของเล่นต่างๆ การออกแบบกราฟิก ออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งบริการออกแบบต่างๆ

- แฟชั่น (Fashion) ได้แก่ การผลิตเครื่องแต่งกาย การออกแบบ จัดทำตัวอย่าง จัดเตรียมการผลิต การขายเครื่องแต่งกายสำเร็จรูป และการรับจ้างตัดเสื้อให้ลูกค้า ยกเว้นการผลิตเสื้อผ้าจากผ้าฝ้ายที่ผลิตขึ้นเอง และเครื่องสวมสำหรับกีฬา

- งานโฆษณา (Advertising) ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการโฆษณา ทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบันทึก สื่อบันทึกเสียงอื่นๆ และงานออกแบบงานโฆษณา งานบริการทางการโฆษณา และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

- สถาปัตยกรรม (Architecture) ได้แก่ การดำเนินงานเกี่ยวกับการก่อสร้างทั่วไป การก่อสร้างเฉพาะงาน และงานวิศวกรรมโยธา การต่อเติมดัดแปลง การก่อสร้างลักษณะชั่วคราว การซ่อมแซม งานวิศวกรรมโยธา กิจกรรมด้านสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม รวมถึงการบริหารโครงการงานก่อสร้าง ออกแบบก่อสร้าง จัดประเภทบริการทางสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และการให้คำปรึกษาทางเทคนิคที่เกี่ยวข้อง

- ซอฟต์แวร์ (Software) ได้แก่ ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล ทั้งการใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อื่น เช่น โทรศัพท์มือถือ และเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ

พหุปัญญากับการแนะแนวอาชีพ

พหุปัญญากับเส้นทางอาชีพ

แนวคิดเรื่องพหุปัญญามุ่งอธิบายวิธีการที่มนุษย์จะใช้ศักยภาพแสดงออกซึ่งผลงาน หรือการทำงานด้วยปัญญาด้านต่างๆ อย่างกว้างขวาง หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับปัญญาความสามารถด้านที่ตนมี ซึ่งในกระบวนการส่งเสริมแนะแนว ให้คำปรึกษาด้านอาชีพของนักเรียน สามารถนำทฤษฎีพหุปัญญาไปใช้ประโยชน์ โดยการสนับสนุนให้นักเรียนสำรวจตรวจสอบโลกของงานอาชีพ ควบคู่ไปกับพหุปัญญาด้านที่ตนเองพัฒนาได้ดี โดยใช้กิจกรรมและวิธีการสอดแทรกบูรณาการเข้าสู่กระบวนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ เช่น บูรณาการลงในหน่วยการเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูลอาชีพจากท้องถิ่น แหล่งประกอบการ และจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนจัดกิจกรรม โครงการส่งเสริมการค้นคว้า เรียนรู้ด้านอาชีวะบุคคลที่ประสบความสำเร็จตามลักษณะพหุปัญญาด้านต่างๆ

รายการต่อไปนี้เป็นตัวอย่างอาชีพต่างๆ จำแนกตามลักษณะของพหุปัญญาแต่ละด้าน
ปัญญาด้านดนตรี

นักดนตรี คีตกวี นักแต่งทำนองเพลง นักร้อง ครูดนตรี ผู้อำนวยการเพลง วิศวกรเสียง
นักร้องประสานเสียง ผู้จัดรายการเพลง (ดีเจ) นักดนตรีบำบัด ฯลฯ

ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์

วิศวกร สถาปนิก มัณฑนากร จิตรกร นักออกแบบศิลป์ ครูศิลปะ นักถ่ายภาพ นักประดิษฐ์
นักบิน นักแกะสลัก นักวางผังเมือง นักสำรวจ ฯลฯ

ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

นักกีฬา ช่างฝีมือ ช่างอัญมณี นักแสดง เกษตรกร ช่างเครื่องยนต์ ช่างก่อสร้าง ครูพลศึกษา
นักกายภาพบำบัด ศิลปินสาขานาฏศิลป์ เต้นรำ นักกายกรรม ฯลฯ

ปัญญาด้านภาษา

นักเขียน นักประพันธ์ นักพูด วิทยากร นักหนังสือพิมพ์ สื่อสารมวลชน (ผู้ประกาศข่าว
ผู้จัดรายการ) นักกฎหมาย เลขานุการ ผู้พิสูจน์อักษร บรรณารักษ์ ครูสอนภาษา ฯลฯ

ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์

นักคณิตศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ ผู้ตรวจสอบบัญชี นักบัญชี นักสถิติ
นักวิเคราะห์คอมพิวเตอร์ นักวิจัยเชิงปริมาณ ฯลฯ

ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง

นักจิตวิทยา นักบวช บาทหลวง นักจิตบำบัด นักแนะแนว ผู้สอนจิตวิทยา นักวางแผน
ผู้ประกอบการ ฯลฯ

ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์

นักแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาสังคม นักมานุษยวิทยา
นักประชาสัมพันธ์ พยาบาล นักการเมือง นักบริหาร ผู้จัดการ นักขาย ฯลฯ

ปัญญาด้านธรรมชาติแวดล้อม

นักชีววิทยา นักนิเวศวิทยา นักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักป่าไม้
นักสมุทรศาสตร์ นักประชากรศาสตร์ นักภูมิศาสตร์ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการแนะแนวให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ครูควรสร้างความเข้าใจให้นักเรียนว่า การทำงานใดๆ ก็ตาม ล้วนต้องใช้ความสามารถ ด้านอื่นๆ ประกอบด้วย เพราะในการประกอบอาชีพหนึ่งๆ ก็ต้องเกี่ยวข้องกับสังคม บุคคลอื่น อาชีพอื่น ดังนั้นต้องสื่อสารเป็น และควรทำให้นักเรียนตระหนักด้วยตนเองว่า แม้จะมีความสามารถ ทางปัญญาที่โดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง แต่ก็ต้องอาศัยทักษะความรู้วิธีการที่เกี่ยวข้องกับปัญญา ด้านอื่นๆ เพื่อการดำรงชีวิตด้วย

เส้นทางอาชีพในอนาคต

แนวโน้มลักษณะงานอาชีพในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญและนักอนาคตศึกษาได้สำรวจและ พยากรณ์แนวโน้มลักษณะงานอาชีพที่โดดเด่นในอนาคต ซึ่งมีพัฒนาการต่อยอดแตกแขนงจาก กลุ่มอาชีพในปัจจุบันจนถึงอาชีพที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยคาดการณ์ในช่วงปี ค.ศ. 2020 ขึ้นไป ตัวอย่างเช่น

- วิศวกรด้านเทคโนโลยีชีวภาพและชีวภาพบำบัด
- ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์
- ทันตนาพย์
- วิศวกรพลังงานนิวเคลียร์และแสงอาทิตย์
- ยีนโปรแกรมเมอร์ (Gene Programmer)
- วิศวกรอาหาร
- ผู้ควบคุมอากาศ (Weather Controller)
- นักอนุรักษ์ธรรมชาติ
- นักเกษตรกรรมในเขตเมือง
- ผู้ควบคุมจราจรท่าอวกาศยาน (Spaceport Traffic Control)
- นักพยากรณ์แผ่นดินไหว
- ฯลฯ

ข้อคิดเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน

- ➔ มีความเชื่อมั่นและตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับค่านิยม ทักษะ ความสนใจ และ จุดแข็งของตนเอง
- ➔ มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้อย่างเข้มข้นแข็งขัน สร้างเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อผลในการใช้ ความเพียรพยายามอย่างจริงจังในระหว่างเป็นนักเรียน
- ➔ เพิ่มพูนความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในการเลือกทางศึกษาต่อ และเลือกทางอาชีพ
- ➔ พัฒนาความพร้อมในการเตรียมการประกอบอาชีพในสังคมเศรษฐกิจยุคใหม่ รวมถึงการปรับตัวและพึ่งตนเพื่อความอยู่รอดอย่างยั่งยืนในโลกของงานอาชีพ ที่เปลี่ยนแปลงท้าทาย

ดังนั้นหลักการสำคัญในการแนะแนวอาชีพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ควรพิจารณา คือ

1. คำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนเกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ สังคม ค่านิยม และเจตคติที่มีต่อโลกอาชีพ
2. พัฒนาการทางการศึกษาและอาชีพเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอด ช่วงชีวิตของ บุคคลที่มีขั้นตอนในการทำความเข้าใจด้านอาชีพ การสำรวจอาชีพ และการวางแผน ด้านอาชีพ
3. การพัฒนาอัตลักษณ์แห่งตนของผู้เรียนเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอาชีพ ซึ่งรวมถึงการทำความเข้าใจในความสนใจและค่านิยม การทำความเข้าใจจุดแข็ง การพัฒนาขีดความสามารถ และการกำหนดบทบาท ทำที่ และแบบแผนการดำรงชีวิต
4. การแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมุ่งเน้นการสำรวจด้านอาชีพ เพื่อ ให้เกิดความเข้าใจตนเองมากขึ้น รวมทั้งเส้นทางการศึกษาและอาชีพที่เป็นทางเลือกซึ่งเหมาะ กับตนเอง โดยการสำรวจโลกของงานอาชีพ ความถนัด ความสนใจ ค่านิยมแหล่งและแนวทางการ ศึกษาต่อ
5. การแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรมุ่งเน้นการวางแผนด้านอาชีพ เพื่อ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ เพื่อการตัดสินใจทางการศึกษา และอาชีพ โดยการพัฒนาทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล การริเริ่ม สร้างสรรค์ และทักษะการตัดสินใจ

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (The Creative Economy)**. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.ซี. เพรส (บุญชิน) จำกัด.
- สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาและการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2554). **มัธยมศึกษายุคใหม่สู่มาตรฐานสากล 2561**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Castells, Manuel. (second ed. 2010). **The Rise of the Network Society, The Information Age : Economy, Society and Culture Vol.I**. Cambridge : Blackwell.
- Friedman, Thomas L. (2006). **The World Is Flat : A Brief History of the Twenty-First Century**. New York : Farrar, Straus and Giroux.
- Futurist Speakers. **“55 Jobs of the Future”**. Retrived May 20, 2016 from <http://www.futuristspeaker.com/business-trends/55-jobs-of-the-future/>
- Ministry of Education, Singapore. (2011). **Education and Career Guidance**. Retrived March 15, 2016 from <http://www.moe.gov.sg/education/programmes/social-emotional-learning/education-career-guidance/>

ภาคผนวก

พหุปัญญาคืออะไร

พหุปัญญา (Multiple Intelligences) เป็นทฤษฎีทางสติปัญญาที่พัฒนาโดย โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ซึ่งเสนอว่า มนุษย์มีความแตกต่างกันเพราะมีความฉลาดแตกต่างกัน และสติปัญญาของมนุษย์ไม่ได้มีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงแค่เชาวน์ปัญญา (IQ) แต่มีหลายด้าน ซึ่งการ์ดเนอร์ได้ค้นพบในช่วงแรกจำนวน 7 ด้าน และได้ศึกษาวิจัยเพิ่มเติม พบว่าอาจมีมากกว่านั้น และประกาศเพิ่มอีกหลายด้าน ในที่นี้ขอนำเสนอรวม 8 ด้าน

สติปัญญาความฉลาดของบุคคลจะแสดงออกซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงาน

พื้นฐานของทฤษฎีพหุปัญญา

1. ปัญญามีลักษณะเฉพาะด้าน เนื่องจากความสามารถของสมองและความฉลาดแต่ละด้านจะอยู่ตามส่วนเฉพาะต่างๆ ของสมอง ดังนั้นปัญญาแต่ละด้านจะอยู่แยกส่วนกัน เช่น นักเรียนที่มีความสามารถทางคณิตศาสตร์แต่ไม่สามารถถนัดโยนไปยังการจดจำใบหน้าคนได้
2. เราจะทราบขั้นสูงสุดของปัญญาแต่ละด้านจากผลงานของผู้นั้น เพราะความงอกงามของปัญญาแต่ละด้านมีช่วงพัฒนาแตกต่างกัน เช่น ความสามารถทางดนตรีมักปรากฏให้เห็นในวัยเด็ก ปัญญาด้านคณิตศาสตร์อาจฉายแววออกมาในวัยรุ่นหรืออายุมากกว่านั้น
3. ปัญญาแต่ละด้านมีชุดความสามารถและมีระบบสัญลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้ปัญญาแต่ละด้านจะแสดงออกซึ่งความสามารถหลายลักษณะ เช่น คนมีปัญญาทางภาษาอาจต้องความสามารถในการพูดเล่าเรื่อง แต่มีความสามารถในการอ่านและเขียนได้ดี
4. แต่ละคนมีปัญญาครบทุกด้าน ทฤษฎีพหุปัญญาระบุว่า แต่ละคนมีปัญญาครบทั้ง 8 ด้าน แต่จะมีมากน้อยไม่เท่ากัน และคนส่วนใหญ่จะมีปัญญาในระดับสูงเพียงหนึ่งหรือสองด้าน ส่วนด้านอื่นอาจไม่สูงมาก
5. ปัญญาด้านต่างๆ ทำงานปฏิสัมพันธ์กัน ปัญญาหลายด้านจะทำงานสัมพันธ์ร่วมกัน และมีลักษณะที่ซับซ้อน
6. ทุกคนสามารถพัฒนาความฉลาดแต่ละด้านให้สูงขึ้นได้

พหุปัญญาคืออะไรบ้าง

ปัญญาทั้ง 8 ด้าน มีขีดความสามารถของแต่ละด้าน มีองค์ประกอบหลัก มีพัฒนาการแตกต่างกัน มีสัญลักษณ์เฉพาะ และมีตำแหน่งที่อยู่ของระบบประสาทในสมอง มีสาระสำคัญดังนี้

1. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)

เป็นความสามารถที่เด่นด้านความไวในทำนอง เสียง จังหวะ เข้าใจและสร้างจังหวะ ทำนองได้ดี ชอบซึ่งการแสดงออกทางดนตรี รับรู้และคิดเป็นเสียงและจังหวะ ปัญญาทางดนตรี เป็นปัญญาที่พัฒนาก่อนด้านอื่นๆ

ผลงานสูงสุดปรากฏในนักดนตรี คีตกวี ผู้อำนวยการเพลง นักแต่งเพลง นักร้อง วิศวกรเสียง ฯลฯ
ตำแหน่งของระบบประสาทด้านดนตรีอยู่ที่ขมับด้านขวา

2. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily kinesthetic Intelligence)

เป็นความฉลาดด้านกาย-สัมผัส ซึ่งแสดงออกซึ่งความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย และความคล่องในการใช้กล้ามเนื้อมือกับวัตถุ

ลักษณะพัฒนาการขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบ ความยืดหยุ่น ความแข็งแรง และประเภทของการแสดงออก เช่น การเต้นบัลเล่ต์ การเล่นบาสเกตบอล ยิมนาสติก ฯลฯ

ผลงานสูงสุดปรากฏในผู้ที่เป็นนักกีฬา นักเต้นรำ ประติมากร ช่างฝีมือ นักแสดง ฯลฯ
ตำแหน่งความสามารถด้านนี้อยู่ที่บริเวณเซราเบลลัมและมอเตอร์คอร์เท็กซ์ของสมอง

3. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical and Mathematical Intelligence)

เป็นความฉลาดด้านตัวเลข มีความไวในเรื่องจำนวน เหตุผล การวินิจฉัย แบบแผน สามารถคิดเชิงนามธรรม วิเคราะห์ คาดการณ์ จำแนกประเภท จัดหมวดหมู่ และสรุปข้อมูลได้ดี
ลักษณะพัฒนาการสติปัญญาด้านนี้จะสูงสุดตอนวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น และจะเริ่มเสื่อมถอยเมื่ออายุราว 40 ปีขึ้นไป

ผลงานสูงสุดปรากฏในนักคณิตศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักบัญชี นักเศรษฐศาสตร์ นักสถิติ นักวิเคราะห์ โปรแกรมเมอร์

ความสามารถด้านนี้อยู่บริเวณสมองด้านซ้าย

4. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)

เป็นปัญญาที่แสดงความฉลาดในด้านการใช้ภาษา ถนัดคิดเป็นถ้อยคำ ภาษา ไวต่อเสียงของคำ ความหมาย โครงสร้างและหน้าที่ของคำในภาษา พัฒนาการด้านนี้เริ่มงอกงามตั้งแต่วัยเด็ก และคงอยู่จนถึงวัยชรา

ผลงานสูงสุดปรากฏในนักเขียน นักพูด นักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ นักประพันธ์ กวี นักกฎหมาย

ความสามารถด้านภาษาปรากฏอยู่บริเวณโบรคาและเวมมิต (ขมับด้านซ้ายและด้านขวา)

5. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence)

เป็นความฉลาดในการมองเห็นพื้นที่ ไรต่อสี่ เส้น รูปทรง เนื้อหา เห็นความสัมพันธ์ของมิติเหล่านี้ ถนัดคิดเป็นภาพหรือรูปทรง สีเส้น สามารถรับรู้สิ่งที่มองเห็นภายนอกและแปลงเข้าสู่การรับรู้ภายในได้ พัฒนาการด้านศิลปะเริ่มแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น ส่วนความคิดด้านรูปทรงเรขาคณิตเริ่มในวัยต้นๆ ส่วนรูปทรงสามมิติจะเริ่มช่วงอายุประมาณ 10 ขวบ

ผลงานสูงสุดจะปรากฏในกลุ่มจิตรกร สถาปนิก นักออกแบบ วิศวกร ภัณฑนากร นักบิน นักวางผังเมือง

ตำแหน่งปัญญาด้านมิติอยู่ในสมองบริเวณส่วนหลังของสมองซีกขวา

6. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence)

เป็นความฉลาดในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด เจตนาของผู้อื่น มีความไวในการรับรู้ ดีความ น้ำเสียง สีหน้า กิริยาท่าทางของผู้อื่น สามารถเข้าถึง โน้มน้าว ชักจูง และปฏิบัติตัวได้เหมาะสมต่ออารมณ์และความต้องการของผู้อื่น พัฒนาการที่สำคัญจะอยู่ในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต

ผลงานสูงสุดปรากฏในกลุ่มนักบริหาร นักการเมือง ผู้จัดการ นักจิตวิทยา นักแนะแนว นักประชาสัมพันธ์ นักขาย เจ้าหน้าที่การตลาด นักเจรจาต่อรอง นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา

ความฉลาดด้านมนุษยสัมพันธ์ปรากฏอยู่บริเวณสมองด้านหน้า สมองซีกขวา และระบบลิมบิก

7. ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)

เป็นความสามารถทางปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง เข้าใจตนเองตามความเป็นจริงทั้งจุดอ่อนจุดแข็ง ตั้งความปรารถนา อุทิศตน และจัดการกับตนเองได้ดี พัฒนาการสำคัญอยู่ในระยะ 3 ปีแรกของชีวิต

8. ปัญญาด้านธรรมชาติแวดล้อม (Naturalistic Intelligence)

เป็นความฉลาดด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถคาดการณ์ทำนาย อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันได้ดี

ผลงานสูงสุดปรากฏในนักชีววิทยา นักนิเวศวิทยา นักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ นักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

เราจะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนมีปัญหาด้านใด

การประเมินพหุปัญญาของนักเรียนต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. นักเรียนทุกคนมีปัญหาทุกด้านและสามารถพัฒนาปัญญาทุกด้านให้เต็มศักยภาพขั้นสูงของแต่ละคนได้
2. ไม่ควรตัดสินว่านักเรียนคนใดมีปัญหาความฉลาดด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว เพราะนักเรียนส่วนมากมีแนวโน้มจะมีความฉลาดสูงหลายด้าน
3. การประเมินพหุปัญญาของผู้เรียน เป็นเพียงการค้นหาศักยภาพของผู้เรียน ว่ามี “แววความฉลาด” ในด้านใดบ้างเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อหาวิธีการส่งเสริมพัฒนาการให้เกิดประโยชน์ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ขณะนี้ยังไม่มีแบบทดสอบ (Test) เฉพาะสำหรับทดสอบปัญญาทุกด้าน ถึงแม้แบบทดสอบมาตรฐานบางประเภทจะทดสอบปัญญาบางด้านได้ แต่ไม่ใช่เจตนารมณ์ของการประเมินพหุปัญญา เพราะทฤษฎีนี้เชื่อว่าความฉลาดของคนจะ “ฉายแวว” ออกมาให้ประจักษ์ได้ด้วยพฤติกรรม ความสนใจ และผลงานของผู้เรียน ดังนั้นการค้นหาศักยภาพด้านพหุปัญญาของผู้เรียนควรใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสังเกตและการประเมินตามสภาพจริง

แนวทางการค้นหา

เพื่อประเมินศักยภาพด้านพหุปัญญาของผู้เรียน มีข้อเสนอ ดังนี้

1. **สังเกตและบันทึก** วิธีการประเมินพหุปัญญาที่เหมาะสมที่สุด คือการสังเกตพฤติกรรมว่าเด็กชอบประพฤติอย่างไร เวลาว่างชอบทำอะไร เช่น เด็กที่ฉลาดด้านดนตรีอาจชอบนั่งเคาะจังหวะหรือฟังเพลง เด็กที่ถนัดทางภาษาอาจชอบพูดคุยหรืออ่านเขียนหนังสือ
การบันทึก ครูควรจดบันทึกพฤติกรรมเด่นๆ ของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้สมุดบันทึกที่ใช้อยู่เป็นประจำ โดยบันทึกสั้นๆ เมื่อสังเกตแบบสะสมไว้ โดยอาจเริ่มจากเด็กที่ครูให้ความสนใจก่อน
2. **เก็บหลักฐานร่องรอย** นอกจากการบันทึกพฤติกรรม ครูอาจเก็บหลักฐานข้อมูลด้วยวิธีอื่นๆ เช่น ผลงานหรือภาพถ่ายผลงานของนักเรียน ทั้งที่เป็นชิ้นงานและแฟ้มสะสมงาน เทปบันทึกเสียง วิดิทัศน์
3. **สัมภาษณ์พูดคุยกับนักเรียน** โดยอาจอธิบายลักษณะของพหุปัญญา แล้วสอบถามว่านักเรียนชอบหรือถนัดทางใด

4. **จัดกิจกรรม** ให้นักเรียนมีสิทธิเลือกหลากหลายในการศึกษา ค้นคว้า แสดงออก
5. **สนทนากับครูคนอื่นๆ และผู้ปกครอง** เพื่อให้ได้ข้อมูลความฉลาดของนักเรียน จากครูที่สอนวิชาต่างกัน และผู้ที่ใกล้ชิดผู้เรียนที่สุดคือผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ช่วย ทำความกระจ่างได้ดี
6. **ศึกษาผลการเรียนในระยะยาว** เอกสารรายงานผลการเรียนและระเบียบวาระประชุม จะช่วยให้ครูเห็นแนวความฉลาดของผู้เรียนว่าเด็กมีพัฒนาการเด่นในกลุ่มสาระหรือวิชาใด มีความถนัดและความสนใจในเรื่องใด
7. **ใช้แบบสำรวจ/บันทึกการสังเกต** ครูอาจใช้แบบสำรวจต่อไปนี้ช่วยบันทึกการสังเกต เพื่อตรวจสอบและประเมินพหุปัญญาของนักเรียน

แบบบันทึกการสังเกตเพื่อประเมินหุปัญญา

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

คำชี้แจง จงกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับลักษณะนักเรียน

ปัญญาด้านดนตรี

ชอบเคาะจังหวะหรือฮัมเพลงในระหว่างเวลาเรียน/ทำงาน

- _____ ร้องเพลงได้ไพเราะ ถูกจังหวะทำนอง
- _____ ชอบฟังเพลง ฟังดนตรีหลากหลาย
- _____ บอกเสียงดนตรี จังหวะ หรือทำนองเพลงที่ผิดได้
- _____ สามารถจดจำและร้องเพลงหรือทำจังหวะทำนองดนตรีได้ถูกต้อง เมื่อได้ยินหรือฟังเพลง-
ทำนองดนตรีเพียงแค่ครั้งสองครั้ง
- _____ มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรี
- _____ มีความสามารถเคาะจังหวะดนตรีหรือเล่นเครื่องตีได้ถูกต้อง
- _____ เข้าร่วมกิจกรรมหรือฝึกปฏิบัติด้านดนตรี
- _____ รู้จักบทเพลง ทำนองเพลง และเครื่องดนตรีหลากหลาย
- _____ ชอบสร้างทำนองเพลง เสียงดนตรี โดยการผิวปาก บ้องปาก หรือใช้วัสดุใกล้ตัว เช่น ใบบัว
กระดาษ

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่สังเกตพบ

.....
.....

ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

ชอบเคลื่อนไหว นั่งเฉยๆ อยู่ไม่ได้นาน

- _____ เวลาพูดคุยชอบออกสีหน้าท่าทางและใช้มือประกอบ
- _____ ชอบแตะต้องสัมผัสสิ่งของ
- _____ มักใช้เวลาว่างอยู่กลางแจ้ง วิ่ง กระโดด เล่นกับเพื่อน
- _____ มีความสามารถเล่นกีฬาได้ดี
- _____ สามารถแสดงท่าทาง เลียนแบบ หรือล้อเลียนบุคคลอื่น การเคลื่อนไหวของสัตว์หรือสิ่งของ
- _____ ชอบงานฝีมือ งานประดิษฐ์ เช่น งานประกอบชิ้นส่วน ปั้น แกะ สลัก พับกระดาษ ถักทอ
- _____ ชอบเล่นเกมที่ใช้การบังคับของกล้ามเนื้อ
- _____ ชอบการแสดงหรือการเล่นที่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย เสียงภัย ตื่นเต้น
- _____ เลือกร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกด้านกีฬา กรีฑา การแสดง

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์

คิดคำนวณโจทย์คณิตศาสตร์ได้รวดเร็ว

- _____ ชอบเรียนคณิตศาสตร์หรือคิดคำนวณ
- _____ ชอบตั้งคำถามต่อเนื้อเรื่อง สืบหาเหตุผล ที่มาที่ไป ขั้นตอน กระบวนการ
- _____ ชอบเกมที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณ คาดคะเน แก้ปัญหาเชิงเหตุผล
- _____ ชอบเกมที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณ คาดคะเน แก้ปัญหาเชิงเหตุผล ตัวเลข
- _____ มีความสามารถในการจำแนก แยกแยะจัดประเภทหมวดหมู่
- _____ มีความสามารถคิดหาเหตุผลได้ดี
- _____ ชอบการพิสูจน์ ทดลองข้อสงสัย

- _____ มีความสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้ดีเกินกลุ่มเพื่อนที่มีอายุเท่าๆ กัน
- _____ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสาธิต การทดลองทางวิทยาศาสตร์
- _____ ชอบใช้เวลาว่างเล่นเกม เช่น หมากรุก เกมแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

ปัญญาด้านภาษา

ชอบอ่านหนังสือ

- _____ ชอบฟังเรื่องเล่า นิทาน นิยาย
- _____ มีความจำเหตุการณ์ต่างๆ ในรายละเอียดได้ดี เช่น บุคคล สถานที่ วัน เวลา คุณลักษณะ อากัปกิริยา และถ่ายทอดด้วยถ้อยคำได้ดี
- _____ ชอบเล่นเกมปริศนาอักษรไขว้ หรือเกมเล่นคำ ภาษา
- _____ ระบุคำศัพท์ สำนวน คำพังเพยได้กว้างขวาง
- _____ สามารถเขียนหนังสือ โดยเรียบเรียงถ้อยคำและประโยคได้ดี
- _____ มีความสามารถเกี่ยวกับการใช้คำคล้องจอง การเขียนโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน
- _____ ชอบการเขียนบันทึกประจำวัน เรื่องสั้น นวนิยาย วารสาร หนังสือพิมพ์
- _____ สามารถพูดเล่าเรื่องแสดงความเห็น อภิปราย โต้แย้งได้ดี
- _____ สนใจร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์

ชอบขีดเขียนรูปภาพ เส้นต่างๆ ตามสมุดหนังสือเรียน

- _____ วาดภาพได้ดี
- _____ จำเส้นทาง ทิศทาง ที่คุ้นเคยได้ดี
- _____ ดูรูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ แล้วเข้าใจอธิบายได้ดีกว่าให้อ่านหนังสือ
- _____ สนใจเลือกเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะการออกแบบ
- _____ ชอบดูภาพยนตร์ ภาพเคลื่อนไหว และสื่อทางสายตาอื่นๆ
- _____ ชอบเล่นเกมที่เกี่ยวข้องกับรูปภาพ รูปทรง การตัดต่อ ต่อภาพ
- _____ สนใจการออกแบบสร้างงานที่เป็นสามมิติ เช่น บล็อก เลโก้
- _____ มีความสามารถในการจำแนกสี ไซส์ ระบายสี
- _____ มีความจำและจินตนาการที่เห็นภาพได้ชัดเจน

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์

ชอบการพูดคุยกับเพื่อน อยู่ไม่สุขระหว่างเรียน

- _____ มักใช้เวลาว่างรวมกลุ่ม สังสรรค์ เล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนๆ
- _____ ชอบแสดงตัว เสนอตัว หรืออาสาให้บริการ
- _____ ชอบคบเพื่อนหลายๆ คน
- _____ เป็นที่รู้จักมักคุ้นของเพื่อนๆ นักเรียนส่วนใหญ่
- _____ ชอบเล่นเกมที่เล่นเป็นกลุ่มหรือทีมมากกว่าเล่นคนเดียว
- _____ มีความสามารถในการจูงใจ และเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม
- _____ เลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นกลุ่มหรือเกี่ยวข้องกับบริการสังคม การนันทนาการ

- _____ มีความสามารถเด่นในการเก็บ จำ ตีความ สืบหน้า ท้าทาย น้ำเสียง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น
- _____ มีความสามารถในการประสานงาน ประนีประนอม และลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล และกลุ่ม

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่สังเกตเห็น

.....

.....

ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง

- _____ เลือกศึกษา ค้นคว้า ทำงานตามลำพังมากกว่าทำงานร่วมกับผู้อื่น
- _____ ชอบใช้เวลาว่างทำกิจกรรมหรือทำงานอดิเรกตามลำพัง
- _____ สามารถบรรยายหรือสะท้อนความรู้สึกของตนเองได้ชัดเจน
- _____ มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง
- _____ สามารถระบุจุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้ตรงตามความเป็นจริงและความรู้สึก
- _____ เมื่อมอบหมายให้ทำงานตามลำพัง จะทำได้ดีกว่าทำร่วมกับผู้อื่น
- _____ ชอบจดบันทึกเหตุการณ์ สะท้อนความรู้สึกและใฝ่อุดมคติ
- _____ สนใจและมีความสามารถในการวางแผนและจัดการตนเอง
- _____ มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง
- _____ มีความสุขุม ตระหนักในความสามารถและศักยภาพของตนเอง

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่สังเกตเห็น

.....

.....

ปัญญาด้านธรรมชาติแวดล้อม

- _____ ชอบสังเกตพฤติกรรมความเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์ พืช
- _____ จัดหมวดหมู่ จำแนกประเภทของสัตว์ พืชได้ดี
- _____ บรรยาย/เปรียบเทียบ ลักษณะความแตกต่างของพืชและสัตว์ชนิดต่างๆ ได้ชัดเจน

- _____ เรียนได้ดีในวิชาหรือเรื่องเกี่ยวกับชีววิทยา พืช สัตว์ ธรรมชาติแวดล้อม
- _____ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทัศนศึกษาธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์
- _____ เลือกปฏิบัติกิจกรรมทำงานในที่กลางแจ้งหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมากกว่าในห้องเรียน หรือที่ผู้คนหนาแน่น
- _____ ชอบงานอดิเรกที่เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า ทดลอง สะสมเกี่ยวกับสัตว์ พืช วัสดุธรรมชาติ
- _____ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
- _____ เรียนเสียงและกิริยาท่าทางของสัตว์ได้
- _____ ระบุผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิต อื่นๆ ได้

พฤติกรรมหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่สังเกตพบ

.....

.....

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายกมล รอดคล้าย

นายภาสกร พงษ์สิทธิ์ชากกร

รองศาสตราจารย์นางลักษณ์ ประเสริฐ

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หัวหน้าศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประธานพัฒนาหลักสูตรกลุ่มแนะแนว

โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ

ตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งของคณะกรรมการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์เครือข่าย

ทั่วประเทศ พ.ศ. 2553-2555

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

ดร.กมล รอดคล้าย

รองศาสตราจารย์นางลักษณ์ ประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.เรียม ศรีทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรกฏา นักร้อง

ดร.สมศักดิ์ สีตาทูลฤทธิ

อาจารย์วิไลวรรณ ใจแก้ว

อาจารย์กาญจนา ภู่วรรณ

อาจารย์ธัญสมร คเชนทร์เดชา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจษฎา บุญมาโฮม

อาจารย์ปิยพรรณ พุนทรัพย์

อาจารย์พัชนีพร สมานมิตร

นายกสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

ที่ปรึกษาสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

ที่ปรึกษาสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

อุปนายกฝ่ายวิชาการ

อุปนายกฝ่ายกิจกรรม

ประธานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรรมการกลาง

กรรมการกลาง

ผู้ช่วยนายทะเบียน

กรรมการ

เลขาธิการ

สาราณียกร

คณะผู้เขียน/ผู้เรียบเรียง

อาจารย์รังสรรค์ เพ็งอนุ

อาจารย์มันทนา เพ็งอนุ

ข้าราชการบำนาญ

ข้าราชการบำนาญ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์นงลักษณ์ ประเสริฐ

อาจารย์วิไลวรรณ ใจแก้ว

อาจารย์ธัญสมร คชนทร์เดชา

อาจารย์พีชนีพร สมานมิตร

